

ΤΟΥ ΑΝΤΩΝΗ ΚΛΑΦΝΗ

Η Ιταλία, η Ελλάδα και η Εγγύς Ανατολή: από τις Σέβρες στη Λωζάννη

Ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος έδωσε την ευκαιρία στην Ιταλία όχι μόνο να εκδηλώσει ανοικτά τις βλέψεις της για την Εγγύς Ανατολή. Οι ιταλικές επιδιώξεις έρχονταν σε αντίθεση με τις ελληνικές. Γενικά, η προοπτική ανάδειξης της Ελλάδας σε υπολογίσιμη δύναμη ανησυχούσε την ιταλική πλευρά. Στην αντίληψη των ιταλών ιθυνόντων, η γεωπολιτική αναβάθμιση της Ελλάδας ήταν απευκταία διότι εκ των πραγμάτων θα μείωνε τα δικά τους περιθώρια άσκησης επιρροής στην ευρύτερη περιοχή της ανατολικής Μεσογείου. Πολύ περισσότερο, που η «Ελλάδα των δύο ηπείρων και των πέντε θαλασσών» που ευαγγελιζόταν ο Ελευθέριος Βενιζέλος προοριζόταν να είναι σταθερή σύμμαχος της Μεγάλης Βρετανίας – επομένως διπλά επικίνδυνη για τα ιταλικά συμφέροντα.

Οι Ιταλοί δυσανεξίστηκαν ακόμα περισσότερο όταν τον Μάιο του 1919 είδαν τα ελληνικά στρατεύματα, κατόπιν διασυμμαχικής εντολής (στην οποία οι ίδιοι δεν είχαν συγκατανεύσει) να αποβιβάζονται στη Σμύρνη και πολύ γρήγορα να καταλαμβάνουν την ενδοχώρα της. Η Ρώμη αντιτάχθηκε σθεναρά σε όλες τις εδαφικές διεκδικήσεις που προβλήθηκαν από την Ελλάδα στο πλαίσιο της Συνδιάσκεψης Ειρήνης των Παρισίων το 1919-1920: είτε επρόκειτο για τη δυτική Μικρά Ασία, είτε για τη Βόρεια Ηπειρο, είτε για τη Θράκη, είτε για τα νησιά του ανατολικού Αιγαίου (συμπεριλαμβανομένων πρωτίστως των Δωδεκανήσων).

Το καλοκαίρι του 1920 οι Ιταλοί αναγκάστηκαν να αποδεχθούν τη Συνθήκη Ειρήνης των Σεβρών, κι έτσι να αναγνωρίσουν την ενσωμάτωση της Θράκης στην Ελλάδα, αλλά και την προοπτική της επέκτασης της ελληνικής κυριαρχίας αφενός σε τμήμα των παραλίων της Ιωνίας με επίκεντρο τη Σμύρνη

αφετέρου σχεδόν σε όλα τα Δωδεκάνησα. Ομως, έστω κι αν είχαν υπογράψει τα συμβατικά κείμενα των Σεβρών, οι Ιταλοί δεν επιθυμούσαν στ' αλήθεια την εφαρμογή τους, καθώς θεωρούσαν ότι ήταν εντέλει δυσμενή για τους ίδιους.

Η επιστροφή του βασιλιά Κωνσταντίνου Α΄ στον ελληνικό θρόνο τον Δεκέμβριο του 1920 υπήρξε απλώς η αφορμή για την αποστασιοποίηση της Ιταλίας από τα συμφωνηθέντα στις Σέβρες. Ήδη από τις αρχές του 1921, η ιταλική κυβέρνηση ξεκίνησε επαφές με τους τούρκους εθνικιστές του Μουσταφά Κεμάλ. Οι συνεννοήσεις κατέληξαν σε συμφωνία αποχώρησης των ιταλικών στρατευμάτων από τη νοτιοδυτική Μικρά Ασία. Αυτή η εξέλιξη υπήρξε καθοριστική για την πορεία του ελληνοτουρκικού πολέμου: όχι μόνο οι κεμαλικοί μπορούσαν να έχουν εξασφαλισμένα τη νότια πλευρά τους κι έτσι να στρέψουν όλο το δυναμικό τους έναντι του ελληνικού στρατού στο δυτικό μέτωπο, αλλά επιπλέον μπόρεσαν να αποκτήσουν πρόσβαση σε πολύτιμο ιταλικό οπλισμό τον οποίο θα χρησιμοποιούσαν για την τελική αντιμετώπισή τους απέναντι στους Έλληνες.

Όταν επήλθε η Μικρασιατική Καταστροφή, η Ρώμη διακήρυξε ότι δεν σκόπευε να εφαρμόσει ούτε τις υποσχέσεις της περί παραχώρησης των Δωδεκανήσων στην Ελλάδα, τις οποίες είχε δώσει στις Σέβρες. Αντίθετα, ήδη από τα πρώτα στάδια της Συνδιάσκεψης Ειρήνης της Λωζάννης που ξεκίνησε τις εργασίες της τον Νοέμβριο του 1922, κατέστησε σαφές ότι ήταν αποφασισμένη να διατηρήσει υπό την κατοχή της τα Δωδεκάνησα, κάτι το οποίο εντέλει κατάφερε με την υπογραφή της Συνθήκης Ειρήνης της Λωζάννης οκτώ μήνες αργότερα.

Ο Αντώνης Κλάφνης είναι επίκουρος καθηγητής στο τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων στο Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου